



АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ  
МИКОЛАЇВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ  
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

20 вересня 2016 р.

№27-ріш

Справа №2-26.213/24-2016

**Про порушення законодавства  
про захист економічної конкуренції  
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №2-26.213/24-2016 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції фізичною особою-підприємцем Стройко Тетяною Миколаївною (надалі - ФОП Стройко Т.М., Підприємець, Відповідач),

**ВСТАНОВИЛА:**

Розпорядженням адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 12.05.2016 №25-р розпочато розгляд справи за ознаками вчинення ФОП Стройко Т.М. порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Під час розгляду справи встановлено наступне.

**Фізична особа-підприємець Стройко Тетяна Миколаївна**, ідентифікаційний номер фізичної особи 2340916268 (адреса: 57250, Миколаївська обл., Вітовський р-н, с. Новомиколаївка, вул. Торгова, 14) зареєстрована Жовтневою районною державною адміністрацією 15.01.2008, номер запису 2 511 000 0000 002233. Основний вид діяльності за КВЕД 36.00 Забір, очищення та постачання води.

За інформацією Підприємця, отриманою листом від 08.06.2016 без номеру на вимогу Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення, територіальне відділення) від 02.06.2016 №2-292/80-778, Відділенням встановлено, що ФОП Стройко Т.М. надає послуги централізованого водопостачання в селі Новомиколаївка Жовтневого району Миколаївської області з 21.06.2008. Вказані послуги ФОП Стройко Т.М. надає на підставі рішення Новомиколаївської сільської ради від 20.06.2008 №2 «Про передачу в оренду комунального майна – системи водопостачання в селі Новомиколаївка і селі Новокосянтинівка» та договору оренди системи водопостачання в селі Новомиколаївка від 21.06.2008, укладеного з Новомиколаївською сільською радою.

Згідно з листами ФОП Стройко Т.М. від 05.01.2016 №1, від 08.06.2016 без номеру та листа Новомиколаївської сільської ради від 11.05.2016 №04-08-220 послуги з централізованого водопостачання у територіальних межах Новомиколаївської сільської ради, зокрема села Новомиколаївка надає тільки ФОП Стройко Т.М. Жодних інших суб'єктів господарювання, які б надавали послуги з централізованого водопостачання у селі Новомиколаївка Жовтневого району Миколаївської області, немає.

Відповідно до абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

Таким чином, відповідно до абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ФОП Стройко Т.М. є суб'єктом господарювання. Суб'єкти господарювання є учасниками економічних відносин, та їх господарська діяльність регулюється нормами, зокрема Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605, (надалі – Методика) територіальним відділенням проведено дослідження становища ФОП Стройко Т.М. на ринку надання послуг з централізованого водопостачання.

Відповідно до пункту 5.1. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Таким чином, *товарними межами ринку* є послуги з централізованого водопостачання.

Територіальні (географічні) межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1. Методики визначаються шляхом установа мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними (географічними) межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Отже, *територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання* є територія в межах села Новомиколаївка Жовтневого району Миколаївської області, на якій розташовані мережі водопостачання, що належать або використовуються ФОП Стройко Т.М., оскільки отримання цих послуг за межами села Новомиколаївка є економічно недоцільним.

*Споживачами послуг* ФОП Стройко Т.М. є населення та юридичні особи.

Згідно пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. *Часовими межами ринку* визначено період з 2012 року по теперішній час 2016 року.

*Бар'єрами для вступу на ринок потенційних конкурентів* є: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних коштів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого водопостачання тощо.

Відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ФОП Стройко Т.М. в період з 2012 року і по теперішній час 2016 року у територіальних (географічних) межах села Новомиколаївка Вітовського району Миколаївської області, в якому розташовані мережі водопостачання, які належать або використовуються (експлуатуються) ФОП Стройко Т.М. для надання послуги з централізованого водопостачання, займає

**монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуги з централізованого водопостачання, як така, що не має на цьому ринку жодного конкурента.**

Організація надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення врегульована, зокрема Законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про питну воду і питне водопостачання», а також Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної і гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630 (надалі - Правила) та ін.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» *житлово-комунальні послуги* - це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Пунктом 2 Правил визначено, що централізоване постачання холодної води – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного водопостачання.

Статтею 13 вищезазначеного Закону встановлено, що централізоване постачання холодної води (водопостачання) належить до комунальних послуг.

Відповідно до пункту 1 Правил передбачено, що Правила регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг (надалі - виконавець), і фізичною та юридичною особою (надалі – споживач, замовник), яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (надалі - послуги).

Згідно частини першої статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та пункту 8 Правил відносини між учасниками договірних відносин у сфері житлово-комунальних послуг здійснюються виключно на договірних засадах, що оформляється на основі Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Згідно зі статтею 21 цього Закону виконавець зобов'язаний підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором. Типова форма договору затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630 (надалі – Типовий договір).

Абзацом четвертим частини четвертої статті 179 Господарського кодексу України передбачено, що при укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони *не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.*

Згідно частини третьої статті 184 Господарського Кодексу України, укладення господарських договорів на основі примірних і типових договорів повинно здійснюватися з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу, не інакше як шляхом викладення договору у вигляді єдиного документа, оформленого згідно з вимогами статті 181 цього Кодексу та відповідно до правил, встановлених нормативно-правовими актами щодо застосування примірного або типового договору.

Частиною третьою статті 6, частиною першою статті 630 Цивільного кодексу України, статей 19-21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення встановлено, що **умови типового договору**, що набули юридично обов'язкового значення в силу актів цивільного законодавства, є **обов'язковими для сторін договору, які не мають права відступити від їх положень і врегулювати свої відносини на власний розсуд.**

Частиною другою статті 627 Цивільного кодексу України передбачені умови укладання договорів за участю фізичної особи – споживача, а саме врахування вимоги законодавства про захист прав споживачів.

Зокрема статтями 18, 21 Закону України «Про захист прав споживачів» для договорів про надання послуг, які підпадають під дію законодавства про захист прав споживачів, встановлена норма, що проголошує недійсними умови договорів, які обмежують права споживача порівняно з правами, встановленими законодавством.

Листом від 05.01.2016 №1 у відповідь на вимогу Відділення від 25.12.2015 №2-292/80-1992 ФОП Стройко Т.М. надала примірники укладених договорів про надання житлово-комунальних послуг, в тому числі з водопостачання, з юридичними особами та населенням.

У ході проведеного дослідження ринку надання послуг з централізованого водопостачання територіальним відділенням було проаналізовано договори про надання послуг з централізованого водопостачання населенню, зокрема **договір про надання послуг з водопостачання від 02.01.2013 №1** (надалі - Договір), укладений зі споживачем (замовником) Мішурою Є.П. («інформація з обмеженим доступом») на термін до 21.06.2018. В його редакції було виявлено невідповідність положенням чинного законодавства та Типовому договору, що, в свою чергу, може призвести до ущемлення інтересів споживачів (замовників).

Предметом Договору є за завданням Замовника (Мішури Є.П.) надання Виконавцем (ФОП Стройко Т.М.) послуг з водопостачання в обсязі та умовах, визначених цим Договором.

Порівнюючи умови Договору, укладеного зі споживачем (замовником) Мішурою Є.П., з умовами Типового договору та положеннями чинного законодавства, територіальним відділенням встановлено наступне.

**1. Пунктами 2.1-2.4 Договору ФОП Стройко Т.М. визначено наступний перелік обов'язків Виконавця, зокрема:**

- якісно та вчасно надавати передбачені у п. 1.2 Договору послуги Замовнику;
- у разі виникнення обставин, які перешкоджають належному виконанню своїх обов'язків за цим Договором, негайно повідомити про це Замовника;
- вживати будь-яких інших необхідних заходів, потрібних для належного виконання своїх обов'язків за цим Договором;
- ремонтні роботи системи водопостачання робити за кошти споживачів.

Однак, взявши до уваги зміст положень розділу «Обов'язки Виконавця», що міститься в Типовому договорі та зміст норм чинного законодавства, можна зробити висновок про те, що в редакції договору, що аналізується, Виконавець значно скоротив свої зобов'язання.

Зокрема, у вказаному Договорі відсутні суттєві пункти, передбачені чинним законодавством та пунктом 32 Типового договору:

- *надавати споживачеві в установленому законодавством порядку інформацію про перелік послуг, їх вартість, загальну вартість місячного платежу, структуру тарифів, нормативи (норми) споживання, режим надання послуг, їх споживчі властивості, якісні показники надання послуг, граничні строки усунення аварій або інших порушень порядку надання послуг, а також інформацію про ці Правила;*

Відсутність в Договорі такого положення призводить до того, що Замовник позбавляється права одержувати інформацію про низку суттєвих характеристик послуги водопостачання, в спосіб передбачений законодавством.

В свою чергу, ФОП Стройко Т.М., не покладаючи на себе обов'язок інформування, має можливість вчиняти певні дії на власний розсуд, не дотримуючись норм чинного законодавства.

Замовник, будучи необізнаним з відповідною інформацією, фактично позбавляється права на захист своїх інтересів й просто вимушений приймати умови отримання послуги водопостачання або визнавати допустимими окремі дії Постачальника.

- *контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну повірку квартирних засобів обліку, їх обслуговування та ремонт, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж;*

Відсутність такого зобов'язання може мати надзвичайно негативні наслідки для Замовника.

Слід зауважити, що відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»: періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, здійснюються **за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.**

Відповідальність за своєчасність проведення періодичної повірки, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, **покладається на суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.**

Періодична повірка проводиться за рахунок тарифів на електро-, тепло-, газо- і водопостачання."

Також необхідно звернути увагу на те, що Виконавець послуг може маніпулювати складовою тарифу на централізоване водопостачання на свою користь.

Відповідно до пункту 24 [Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання і водовідведення](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 (зі змінами), до складу витрат на збут включаються витрати, безпосередньо пов'язані зі збутом послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачам, зокрема, витрати на періодичну повірку, опломбування, обслуговування та ремонт (включаючи демонтаж, транспортування та монтаж) засобів обліку води, які є власністю ліцензіата.

Тобто, до тарифу на централізоване водопостачання та водовідведення включаються витрати на періодичну повірку, опломбування, обслуговування та ремонт (включаючи демонтаж, транспортування та монтаж) засобів обліку води, які є власністю ліцензіата – підприємства водопостачання.

Отже, ФОП Стройко Т.М., не прописуючи у Договорі зазначеного положення, передбаченого чинним законодавством, може витребувати кошти на проведення періодичної повірки засобів обліку води у Замовника, тим самим, уникаючи виконання власних зобов'язань, передбачених чинними нормативно-правовими актами. І, як наслідок, таких дій Виконавця – понесення матеріальних затрат Споживачем.

Крім того, знімаючи з себе тягар контролю за міжповірковими інтервалами, ФОП Стройко Т.М. перекладає відповідний обов'язок на Замовника, тим самим одержуючи можливість звернення до останнього із претензією щодо несвоєчасності проведення повірки приладу обліку. В свою чергу, наслідком такого може бути притягнення Замовника до відповідальності та застосування відповідних санкцій.

- *узгодити із споживачем не пізніше ніж за три робочих дні до проведення планових робіт всередині житлового приміщення час доступу до такого приміщення з наданням йому відповідного письмового повідомлення;*

- *повідомляти споживача про плановану перерву в наданні послуг через засоби масової інформації, а також письмово не пізніше ніж за 10 днів до її настання (крім*

*перерви, що настає внаслідок аварії або дії непереборної сили) із зазначенням причини та часу перерви в наданні послуг;*

Відсутність відповідних обов'язків Постачальника, передбачених нормами чинного законодавства в положеннях Договору, може мати наслідком порушення господарсько-побутових планів Замовника, його поточної трудової діяльності. Вкотре, Замовник буде вимушений без попередження прийняти факт відсутності водопостачання, або ж необхідності негайного надання доступу до приміщення задля проведення певних робіт Постачальником.

*- відновлювати надання послуг за письмовою заявою споживача шляхом зняття пломб із запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу) протягом доби.*

Відсутність такої умови може призвести до ущемлення інтересів Замовника, шляхом неправомірного позбавлення надання послуги водопостачання.

Чинним законодавством гарантується кожному громадянину право на достойний рівень життя. Відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» держава забезпечує рівні можливості доступу до отримання мінімальних норм житлово-комунальних послуг для споживачів, до яких і належить водопостачання. Згідно з положенням Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» держава гарантує захист прав споживачів у сфері питної води та питного водопостачання шляхом: забезпечення кожної людини питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів питного водопостачання залежно від району та умов проживання; задоволення потреб населення у питній воді пріоритетного розвитку систем централізованого питного водопостачання та водовідведення, створення резервних систем питного водопостачання тощо.

Таким чином, Замовник безпідставно позбавляється водопостачання у квартирі (будинку садибного типу).

Й навіть за умови усунення причин, що стали підставою для встановлення пломби, Замовнику у встановлений законодавством термін - протягом однієї доби, може бути не поновлено надання послуги водопостачання.

*- забезпечувати за заявою споживача взяття на абонентський облік у тижневий строк квартирних засобів обліку;*

Відсутність такої умови, що передбачена чинним законодавством та Типовим договором, може призвести до ущемлення інтересів Замовників шляхом виникнення ситуації, при якій Замовник вимушений оплачувати надані послуги виключно за нормами споживання, а також матиме більші витрати для розрахунку за комунальні послуги. При цьому, споживачі будуть змушені сплачувати за значно більшу кількість води, яка, зважаючи на середні показники споживання, по факту ними не буде споживатися.

Крім того, застосування даної умови впливає на можливість своєчасного використання Замовником водолічильника, що в подальшому може вплинути на розмір оплати послуг.

*- утримувати внутрішньобудинкові мережі у належному технічному стані, здійснювати їх технічне обслуговування та ремонт;*

Наслідком незазначення даної умови у Договорі, що передбачена положеннями чинного законодавства України, може слугувати ущемлення інтересів Замовників. Підставою для такого є можливе перекладання обов'язку Виконавця щодо проведення заходів щодо утримання внутрішньобудинкових мереж у належному технічному стані, здійсненні їх технічного обслуговування та ремонту на Замовника та в подальшому – стягнення додаткових коштів на обслуговування та ремонт. Таким чином, Виконавець фактично перевів власні зобов'язання в сферу обов'язків Замовника.

*- інформувати споживача протягом доби з дня виявлення недоліків у роботі внутрішньобудинкових інженерних систем та/або інженерного обладнання, що розташовані за межами багатоквартирного будинку або житлового будинку (у разі його особистого звернення - невідкладно), про причини та очікувану тривалість зупинення*

надання послуг або обмеження їх кількості, а також про причини порушення якісних показників надання послуг.

Відсутність такої інформації значною мірою впливає на своєчасність та якість надання послуг Замовникам, а також може мати негативний вплив господарсько-побутові плани Замовників.

*- усувати аварії та інші порушення порядку надання послуг, а також виконувати заявки споживачів у строк, установлений законодавством та договором.*

Неврахування Виконавцем послуг у Договорі цього положення чинного законодавства й Типового договору може призвести до ущемлення інтересів замовників шляхом відсутності водопостачання у Замовника, завдання їм збитків, а також не врегулювання питання відповідальності сторін за наслідки аварії.

*- вести облік скарг (заяв, вимог, претензій) споживачів щодо кількості та якості надання послуг, а також облік їх розгляду.*

Неврахування такої умови у Договорі, що в свою чергу передбачена змістом норм чинного законодавства може призвести до негативних наслідків для Замовника, який, зокрема через свою необізнаність, може не скористатись законним правом оскаржувати дії Виконавця послуг, надсилати звернення (заяви, скарги, претензії) до компетентних органів. Крім того, незазначення відповідного обов'язку Виконавця свідчить про відсутність документальної фіксації факту створення/написання звернення заявником, що позбавляє Замовника права на звернення із даною скаргою до відповідних компетентних органів, судових інстанцій; та права вимагати належного розгляду цієї скарги Виконавцем.

*- зменшувати розмір плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі його письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання).*

Відсутність такого обов'язку Виконавця є суттєвою умовою, що може безпосередньо нанести значну шкоду інтересам Замовника.

Так, Замовник, будучи необізнаним з таким обов'язком, відповідно не має можливості вимагати від Виконавця зменшення розміру оплати, та вимушений сплачувати рахунки, виставлені Виконавцем, навіть за умови своєї відсутності за місцем проживання та необхідними підтверджуючими документами.

Тобто, Замовник сплачує кошти за послугу, якою фактично не користується.

*- звільняти від плати за послуги у разі їх ненадання та виплачувати компенсацію за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт.*

Відсутність такого обов'язку фактично створює ситуацію, в якій Виконавцем послуга водопостачання належним чином не надається, однак Замовник вносить оплату в повному обсязі.

Окрім того, Виконавець уникає тягаря відповідальності за несвоєчасність проведення робіт, у вигляді виплати належної Замовнику компенсації.

*- проводити перерахунок розміру плати за надання послуг у разі ненадання їх, надання не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України та визначеному договором.*

Пунктами 23-29, 33-39 Типового договору та нормами чинного законодавства передбачено, що у разі неналежного надання або ненадання послуг виконавцем Замовник повідомляє про це Виконавця в усній формі за допомогою телефонного зв'язку чи у письмовій формі за адресами, що зазначені в договорі.

У повідомленні зазначається прізвище, ім'я та по батькові, точна адреса проживання споживача, а також найменування виду неналежно наданої або ненаданої послуги. Повідомлення Замовника незалежно від його форми (усна або письмова) обов'язково реєструється представником виконавця у журналі реєстрації заявок

споживачів. Представник виконавця зобов'язаний повідомити Замовнику відомості про особу, яка прийняла повідомлення (прізвище, ім'я та по батькові), реєстраційний номер повідомлення та час його прийняття.

За результатами перевірки складається акт-претензія про неналежне надання або ненадання послуг (надалі - акт-претензія), який підписується Замовником та представником виконавця. Акт-претензія складається у двох примірниках по одному для Замовника та Виконавця.

Аналогічний порядок дій споживача застосовується під час перевірки **кількісних та/або якісних показників надання послуг**.

Отже, викладення Договору в такій редакції, яка не передбачена чинним законодавством призводить до необізнаності Замовника щодо правильності фіксування факту неналежного надання або ненадання послуг, правильності складання, підписання та реєстрації акту-претензії, що в подальшому може призвести до негативних наслідків розв'язання таких спорів у суді.

Разом з цим, ущемлення інтересів Замовника може виявлятися і в тому, що Замовник не зможе скористатися наданими йому чинним законодавством правами у повному обсязі, зокрема реалізувати право на перерахунок розміру плати за надані послуги, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України та визначеному цим Договором.

*- своєчасно проводити за власний рахунок роботи з усунення виявлених несправностей, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з його вини.*

За відсутності такого обов'язку Виконавець має можливість не проводити жодних робіт, спрямованих на усунення несправностей, може перекладати тягар матеріальних витрат на Замовника, або ж взагалі призвести до створення безконтрольної ситуації, в якій шкода спричиняється Замовнику, оскільки в належний спосіб послуга з водопостачання одержуватись не буде.

*- відшкодовувати збитки, завдані майну та/або приміщенню споживача та/або членів його сім'ї, шкоду, заподіяну його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг, а також моральну шкоду в порядку та в розмірі, які визначаються відповідно до законодавства і договору.*

Неврахування такої істотної умови в Договорі може призвести до того, що Виконавець послуг знімає з себе будь-яку відповідальність за будь-які неправомірні дії, якими Замовнику (його майну) було нанесено шкоду, а Замовник позбавляється належної йому за законом компенсації за шкоду, нанесену Виконавцем.

*- сплачувати споживачу неустойку (штраф, пеню) у разі ненадання послуг або надання послуг неналежної якості у порядку та у випадках, передбачених законодавством і договором.*

Отже, Виконавець вкотре знімає з себе встановлену законодавством відповідальність, зокрема, за неналежне надання послуги, створюючи для Замовника умови безправності.

*- виконувати інші обов'язки відповідно до законодавства.*

Відсутність такої, на перший погляд, загальної умови в Договорі, тим не менш також матиме наслідком обмеження можливостей Замовника вимагати від Виконавця вчинення дій, обов'язковість яких визначена положеннями чинного законодавства.

Тобто, наведене свідчить про те, що укладений Договір не містить повний обсяг обов'язків Виконавця та не відповідає вимогам чинного законодавства.

Важливо підкреслити, що ФОП Стройко Т.М. у запропонованому договорі не тільки виключив низку власних важливих зобов'язань, але й позбавив Замовника прав, визначених законодавством, які кореспондують цим обов'язком Виконавця.

Таким чином, наведені положення Договору створюють ситуацію, в якій Виконавець позбавляє себе тягара виконання цілої низки важливих зобов'язань, а



Замовник не має можливості вимагати від нього виконання цих зобов'язань. Тобто, з будь-якої сторони, Замовник залишається безправним.

2. Так, пунктом 16 Типового договору та чинним законодавством встановлені такі права Замовника, як:

2) отримання в установленому законодавством порядку інформації про перелік послуг, їх вартість, загальну суму місячного платежу, структуру тарифів, нормативів (норм) споживання, режиму надання послуг, їх споживчі властивості;

3) відшкодування збитків, завданих його майну та/або приміщенню, шкоди, заподіяної його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг;

4) зменшення розміру плати в разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання;

5) усунення виконавцем виявлених недоліків у наданні послуг протягом встановленого Кабінетом Міністрів України строку;

6) несплату вартості послуг за період тимчасової відсутності споживача і членів його сім'ї (у разі відключення виконавцем холодної та гарячої води і опломбування запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу) та відновлення надання відповідних послуг шляхом зняття пломб за власний рахунок протягом доби згідно з письмовою заявою;

7) зменшення розміру плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання);

8) перевірку кількісних та/або якісних показників надання послуг (якість і тиск води, температура гарячої води, температура повітря у приміщеннях тощо) у порядку, встановленому Правилами, іншими актами законодавства України та цим договором. Витрати, пов'язані з перевіркою кількісних і якісних показників надання послуг, відшкодовуються виконавцем у разі обґрунтованості звернення споживача та споживачем - у разі необґрунтованості такого звернення;

9) установалення квартирних засобів обліку води і теплової енергії та взяття їх на абонентський облік;

10) періодичну повірку, обслуговування та ремонт квартирних засобів обліку, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж;

11) ознайомлення з нормативно-правовими актами у сфері житлово-комунальних послуг;

12) внесення за погодженням з виконавцем у договір змін, що впливають на розмір плати за послуги;

13) звільнення від плати за послуги у разі їх ненадання та отримання компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт;

14) укладення з виконавцем договору про заміну або ремонт технічно несправних санітарно-технічних приладів, пристроїв, обладнання та квартирних засобів обліку.

Договір ФОП Стройко Т.М. із споживачем Мішурою Є.П. не містить розділу «Права Замовників».

3. Пунктом 2.4 Договору від 02.01.2013 №1 передбачено умову проведення **ремонтних робіт системи водопостачання за кошти споживачів (замовників)**. Така умова у Договорі може суперечити чинному законодавству та Типовому договору з огляду на таке.

Відповідно до пункту 22 Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869, та розрахунку вартості водопостачання по

Новомиколаївській сільській раді за 2012 рік, наданого ФОП Стройко Т.М. листом від 05.01.2016 №1, до статей витрат в тариф на послугу з централізованого водопостачання закладено поточний ремонт.

*Тобто, в такій редакції Договору Виконавцем послуг створено умови для подвійного стягнення коштів із Замовника за одну і ту ж роботу (ремонт), й як наслідок додатковий фінансовий тягар для останнього.*

**4.** Також в розділі «**Відповідальність сторін**» укладений Договір не містить встановленого чинним законодавством та Типовим договором обсягу відповідальності, що Виконавець несе відповідальність у разі:

1) неналежного надання або ненадання послуг, що призвело до заподіяння збитків, завданих майну та/або приміщенню споживача, шкоди, що заподіяна його життю чи здоров'ю, - шляхом відшкодування збитків;

2) надання послуг не в повному обсязі, зниження їх якості, зокрема зниження їх кількісних та/або якісних показників - шляхом зменшення розміру плати та виплати споживачеві компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт у розмірі, встановленому законодавством, \_\_\_\_\_ відсотків місячної плати за послугу за кожну добу її ненадання;

3) порушення прав споживачів згідно із законодавством;

4) порушення зобов'язань, установлених цим договором або законодавством.

Зокрема, відсутність такої умови виключає можливість Замовника скористатися, передбаченими чинним законодавством *власними правами у повному обсязі, зокрема на можливість судового оскарження, притягнення винної особи до відповідальності, поновлення порушеного права.*

**5.** В укладеному Договорі у розділі «**Тарифи на послуги та їх загальна вартість**» відсутня інформація про наявність у Замовника пільг з оплати послуг відповідно до законодавства. В той час, як обов'язкову наявність такої інформації передбачено пунктом 8 умов Типового договору та нормами чинного законодавства.

Відсутність такої інформації в умовах укладеного договору позбавляє Замовника можливості провести перерахунок розміру оплати за спожиті послуги, та скористатись особливостями свого соціального статусу, який й передбачає отримання пільг на оплату послуг (інвалідність, хвороба, інше).

Отже, враховуючи всі вищенаведені факти, Виконавець, укладаючи договори, зокрема, Договір про надання послуг з водопостачання від 02.01.2013 №1 зі споживачем – фізичною особою Мішурою Є.П. у редакції зазначив положення, що не відповідають чинному законодавству та Типовому договору. Цим самим звузив права та гарантований державою захист прав споживачів на надання комунальних послуг належної якості, зменшив обсяг своїх обов'язків та штучно збільшив коло обов'язків Замовника.

Відповідно до положень статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до істотних умов договорів на надання житлово-комунальних послуг відносяться, зокрема:

- 1) найменування сторін;
- 2) предмет договору;
- 3) вичерпний перелік житлово-комунальних послуг, **тарифи та їх складові на кожну з цих послуг, загальна вартість послуг;**
- 4) **порядок оплати за спожиті житлово-комунальні послуги;**
- 5) **порядок перерахунків розміру плати за житлово-комунальні послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості;**
- 6) **права та обов'язки сторін;**
- 7) порядок контролю та звіту сторін;
- 8) порядок вимірювання обсягів та визначення якості наданих послуг;

9) визначення точок розподілу, в яких відбувається передача послуг від виконавця/виробника споживачу;

10) порядок обслуговування мереж та розподіл повноважень щодо їх експлуатації та відновлення (ремонту);

11) умови доступу в квартиру, будинок, приміщення, на земельну ділянку для усунення аварій, неполадок, огляду мереж, зняття контрольних показників засобів обліку;

12) порядок здійснення ремонту;

13) **відповідальність сторін та штрафні санкції за невиконання умов договору;**

14) **порядок вирішення спорів;**

15) **перелік форс-мажорних обставин;**

16) строк дії договору;

17) умови зміни, пролонгації, припинення дії договору;

18) дата і місце укладення договору.

Крім того, як-то передбачають приписи статті 180 Господарського кодексу України зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства.

Господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

Відповідно до статей 630, 638 Цивільного кодексу України встановлено, що договором може бути встановлено, що його окремі умови визначаються відповідно до типових умов договорів певного виду, оприлюднених у встановленому порядку. Договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Згідно із статтею Закону «Про житлово-комунальні послуги», договір на надання житлово-комунальних послуг набирає чинності з моменту його укладення.

Таким чином, наведені положення чинного законодавства свідчать про те, що істотні умови Договору є обов'язковими для сторін договірних правовідносин як Замовника, так і Виконавця та, які мають бути зазначені у договорі про надання послуг з водопостачання, підготовленому ФОП Стройко Т.М.

Отже, враховуючи, що ФОП Стройко Т.М. займає монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого водопостачання на території с. Новомиколаївка Вітовського (Жовтневого) району Миколаївської області, дії ФОП Стройко Т.М. щодо застосовування у такій редакції Договору можуть призвести до ущемлення інтересів замовників її послуг - фізичних осіб на одержання послуги з централізованого водопостачання у порядку та на умовах, встановлених чинним законодавством.

Тобто, дії ФОП Стройко Т.М., які полягають в укладанні з населенням договорів про надання послуг з централізованого водопостачання, зокрема договору від 02.01.2013 №1, укладеного зі споживачем Мішурою Є.П. у редакції, що не відповідає умовам чинного законодавства в частині виключення передбачених нормативно-правовими актами законних прав споживача та відповідно обов'язків Виконавця цих послуг, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: **зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій суб'єкта господарювання, що можуть призвести до ущемлення інтересів**

**споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.**

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за №90/299, (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 №169-р) (із змінами) територіальне відділення надіслало Відповідачу копію подання з попередніми висновками у справі для надання своїх зауважень, пояснень, заперечень супровідним листом Відділення від 18.07.2016 №2-292/80-993/1. Згідно з повідомленням про вручення поштового відправлення за №54001 28288526 згаданий вище лист був вручений адресату 30.07.2016.

Зокрема, на подання з попередніми висновками у справі №2-26.213/24-2016 ФОП Стройко Т.М. надала додаткові пояснення листами від 02.08.2016, 08.08.2016 та від 10.08.2016 без номера.

Так, ФОП Стройко Т.М. повідомила територіальне відділення про те, що дійсно в територіальних межах села Новомиколаївка Вітовського району Миколаївської області тільки вона надає споживачам послугу з централізованого водопостачання, оскільки жодний інший суб'єкт господарювання не виявив бажання надавати такі послуги.

ФОП Стройко Т.М. також зазначила, що протягом 8 років відколи забезпечує в селі Новомиколаївка споживачів послугою з централізованого водопостачання від споживачів жодних скарг, зауважень не надходило.

Окрім цього, ФОП Стройко Т.М. поінформувала територіальне відділення, що договори зі споживачами наразі переукладаються, враховуючи зміну розміру тарифу на послугу з централізованого водопостачання з 01.07.2016.

На підтвердження наведеного, ФОП Стройко Т.М. долучила до своїх пояснень переукладений договір про надання послуг з централізованого постачання холодної води від 01.07.2016 №1 зі споживачем Мішурою Є.П. («інформація з обмеженим доступом»).

Аналіз переукладеного договору зі споживачем Мішурою Є.П. засвідчив, що вказаний договір відповідає нормам чинного законодавству та містить всі істотні умови, в тому числі права і обов'язки споживача, Виконавця послуг як-то передбачає Типовий договір та положення чинного законодавства.

Згідно зі статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини третьої цієї статті зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Відповідно до пункту 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

За вчинення порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», відповідно до абзацу другого частини першої, абзацу другого частини другої статті 52 цього Закону, органи Антимонопольного комітету України накладають штрафи на суб'єктів господарювання – юридичних осіб у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Розмір доходу (виручки) ФОП Стройко Т.М. від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2015 рік, згідно податкової декларації платника єдиного податку фізичної особи – підприємця, наданої листом від 08.06.2016 без номера складає 63 128 (шістдесят три тисячі сто двадцять вісім) гривень 16 коп.

При визначенні розміру штрафу враховані такі обставини, зокрема:

- Підприємець не притягувався раніше до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;
- Відповідач сприяв розгляду справи, зокрема надавав вичерпну інформацію;
- ФОП Стройко Т.М. вжила заходів щодо припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції шляхом переукладення укладених раніше договорів зі споживачами.

Виходячи з наведеного, керуючись статтею 12, пунктом 2 частини п'ятої статті 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", статтею 48 Закону України "Про захист економічної конкуренції", абзацом другим пункту 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2011 №32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, із змінами та доповненнями, пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за №90/299, (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 17.08.2006 №332-р), із змінами та доповненнями, адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

#### **ВИРІШИЛА:**

1. Визнати фізичну особу-підприємця Стройко Т.М., ідентифікаційний номер фізичної особи 2340916268, такою, що з 2012 року та по теперішній час 2016 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого водопостачання у територіальних межах с. Новомиколаївка Вітовського (Жовтневого) району Миколаївської області, в якому розташовані мережі водопостачання, які належать або використовуються (експлуатуються) ФОП Стройко Т.М. для надання зазначених послуг, оскільки на цьому ринку в зазначених межах у нього немає жодного конкурента.

2. Визнати дії фізичної особи-підприємця Стройко Т.М., які полягають в укладанні з населенням договорів про надання послуг з централізованого водопостачання, зокрема договору від 02.01.2013 №1, укладеного зі споживачем Мішурою Є.П., у редакції, що не відповідає умовам чинного законодавства в частині виключення передбачених нормативно-правовими актами законних прав споживача та відповідно обов'язків виконавця цих послуг, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання шляхом вчинення дій, які можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За вчинення порушення, зазначеного в пункті 2 цього рішення, накласти на фізичну особу-підприємця Стройко Т.М. штраф відповідно до абзацу другого частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" в розмірі 1 000 (однієї тисячі) гривень.

4. Зобов'язати фізичну особу-підприємця Стройко Т.М. припинити вказане порушення, привівши договори про надання послуг з централізованого водопостачання, укладені зі споживачами (населенням та юридичними особами), у відповідність до вимог чинного законодавства, про що повідомити територіальне відділення у двомісячний строк з дня отримання цього рішення з наданням підтверджуючих документів.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня отримання цього рішення.

Протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджуються сплату штрафів.

Рішення адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України може бути оскаржене до господарського суду Миколаївської області у двомісячний строк з дня його одержання.

**Голова адміністративної колегії  
Миколаївського обласного  
територіального відділення  
Антимонопольного комітету України**

**В. Харченко**